

ilmunud

Crash

sari „Ajavaim”
J. G. Ballard
tõlkinud Olavi Teppan
192 lk, kõva köide

J. G. Ballardi 1973. aastal ilmunud „Crashi” peetakse autori düstoopilistest romaanidest üheks paremaks. Uue teadusulme esindajana ei vii Ballard lugejat avakosmosesse, vaid pöörasele retkele vääraastunud kujutelmade ülevalgustatud kuningriiki. Selles kummalises toonis, kus inimese sisekosmos ja ümbritsev maailm on oma piirid kaotanud ja segunenud, on tehnoloogia omandamas inimese nägu ja inimene üha enam kõigest masin. Teose peamine tegevuspaik ja kokkupõrgete teatrilava, kiirtee on ühtaegu nii katsepölvüoon kui ka paradüsi stardirada ning sellel seikleval minategelase autofetiš mõjub hoiatusena inimese ja tehnoloogia patoloogilise seotuse eest.

Äraspidi

sari „Ajavaim”
Joris-Karl Huysmans
tõlkinud

Leena Tomasberg
216 lk, kõva köide

Vastukarva, vastuvoolu, äraspidi – Huysmansi romaani kangeline des Esseintes põlgab ja trotsib oma ajastu väärtusi ja ideaale, mida iseloomustavad progressiüsk, kasumiahnus, utilitaarsus, demokraatia. Tema on aristokraat, esteet, individualist, kunstiarastaja, moraalilt nautleja, kes üritab elada erakuna omatahtsi loodud maailmas, kus valitsevad kunstikultus, iluhalus, peen maitse ja kujutluse eelistamine tegelikkusele. Dekadentsipiiblik nimetatud teos ilmus esimest korda 1884. aastal Pariisis, kuid pakub nauditava elumuse ka tänapäeva lugejale. Selle kindlustavad kirjaniku lihvitud stiil, eriline sõnakasutus ja karge huumor.

Pannkoogitort

Sven Nordqvist
tõlkinud Ülle Kiivet
24 lk, kõva köide

Peadpööritava fantaasia ja muheda huumoriga jutustatud lugu pannkoogitordi küpsutamise kass Findusele, kellel on sünnipäev kolm korda aastas. Nüüdseks eesti lastele juba armsaks saanud Pettsoni ja Finduse lugude kõige esimese raamatu uus väljaanne.

Findus kolib välja

Sven Nordqvist
tõlkinud Ülle Kiivet
28 lk, kõva köide

Pettson on hirmsasti tüdinud sellest, et Findus igal hommikul täpselt kell neli oma voodis üles-alla hüppama hakkab. Taat teeb Findusele selgeks, et kui too hüppamist ei lõpeta, tuleb tal kõige voodiga välja kolida. Finduse meelest on see tore mõte. Siis saaks ta viimaks ometi hüppata nii palju, kui süda lustib. Aga kui tore on tegelikult täitsa üksi elada? See võib isegi ohtlik olla, kui mõelda väljas ringi luusivatele rebastele...

Õpituba.

Avasta muutused
Maiki Kruuda,
Leili Randjärv

40 lk, pehme köide
Praktiline materjal, mis aitab märgata ja jälgida meie ümber toimuvaid muutusi. Raamat pakub ideid uurimislukkuks õppeks ning toetub lapse käelisele tegevusele.

Koolipriid täitsapoisid

KRISTA KUMBERG
lastekirjanduse uurija

Ammu oli aeg, et meie maililmuks mõni Ulf Starki raamat. Tegemist on ühe tuntuma ja tunnustatuma Rootsi lastekirjanikuga, kes alustas kirjutamist kahekümneselt kuuekümnendate aastate keskpaiku, hakkas kümne aasta pärast ka lastele ja noortele kirjutama ning kaheksakümneendate keskpaigast kirjutab ainult lastele. Tema aktiivsele kuulub kolmkümmend raamatut, lisaks tele-, filmi- ja teatritekste. Tõlgitud on Starki umbkaudu veerandsajasse keelde, nüüd lõpuks ka eesti keelde.

Ulf Stark on noppinud pea kõik Rootsis jagatavad lastekirjanduse auhinnad, saanud auhinna ka Saksamaalt. Lastekirjanduse huvilisele ei ole „Täitsapoisid” esimene kohtumine kirjanikuga. Aastal 2005 osales ta Tallinnas foorumi „Paabeli raamatukogu” seminaril „Kirjandus ja noored”. Ta jutustas humoorikalt, kuidas temast sai kirjanik ja mida kirjandus talle tähendab. (Muuseas, tema raamatuid on teiste hulgas illustreerinud ka Mati Lepp – eesti päritolu rootsi kunstnik.)

Luges, kuni hakkas ka ise kirjutama

Stark lihtsalt luges nii kaua ja nii palju, et hakkas ühel hetkel ise kirjutama. Tema ema õhutas poegade kirjandushuvi sel moel, et täitis nende lastetoa kollide, printsesside, draakonite ja teiste muinasjututegelastega. Nimelt luges ta poegadele une eel „natuke” ette – nii kaua, kuni hääl kähedaks läks.

Ka isa pidas lugemishuvi arendamist oluliseks. Isa hinnangul on raamat hea siis, kui selles on kõik vajalik olemas – see, mis on Õige, Tõepärane ja Ilus. Kahe esimese osas läksid vanema ja noorema Starki arusaamad mõnevõrra lahku sest vanem hindas raamatutes tabelist poolt enamaks kui lennukaid fantaasiad. Noort Starki on kindlasti üksjagu nendes täitsapoisest, kellest kirjanik nüüd kirjutab, nii ka kõnealuses raamatus. Peategelase nimigi on Ulf.

Kuidas poisid kasvavad

„Täitsapoisiga” samal ajal ilmus Heljo Männi „Tuulehunn”. Mänd on muinasjuturajalt taas tõselujuttude juurde pöördunud, aga mõttemängu ja fantaasiauperallid kaasa võtnud. Ka tema raamat jutustab koolielikust poisslapse argipäevast. Starki raamatu tegevus-

Ulf Stark esines märtsis toimunud Bologna raamatumessil.

FOTO KATRIN KLIMASK

tik vältab napilt kolm päeva, Männi oma aastakese jagu, kuuludes sellisena nn mudilase aastaringi raamatute formaati.

Huvitav on võrrelda kaht erinevat lähenemist kasvavale poisile, kelle väärtushoiakud ja maailmapilt alles kujunemisjärgus ja kelle fantaasiatendentsid kaari teeb. Nad mõlemad on ead, mil kõik tundub võimalik olevat – lendavad praekalad ja tuulehunn sealhulgas. Kahel raamatupoisil on muudki ühist. Kummalgi on vanem vend, kes meelsamini hoiaks väikelele enda ja oma sõprade tegemistest eemal. Mõlemad elavad koos hoolitsevate vanemate ja vanavanematega.

Mänd süüvib Ole hingesoppidesse ja võtab sinna kaunistest palju iseennast kaasa – oma poeetilise maailmanägemise, kujundiküllase väljendusviisi, tundlikkuse. Autor mängib sõnadega – nende kõla ja tähendusega. Sõnumi väljapõppimine on lugeja jaoks seetõttu pisut keeruline.

Kõik algab tikutoosi püütud mesilasest

Stark sõnadega ei priiska. Ta väljendab end humoorikalt, täpselt ja tabavalt. Mõne Ulfi ja taadu tähelepaneku peale tahaks püsti tõusta ja aplodeerida. Luges tekis kahtlus, ega äkki väikese Ulfi vanaisa eestlane pole. „Vanaisa oli lühike ja paks ja pahur. Ta tegi kogu aeg tööd. Ta lõhkus puid. Ta värvis maha. Ja vandus alailma. /.../ Vanaisa ei heolinud loodusest suuremat. Talle ei

meeldinud miski. Nagu näiteks kärbsed. Või parmud. Või siis röövikud. Või lapsed.”

Nali naljaks, aga vanaisale teeb muret, et tema pojapojas pole sugugi särtsu. Et ta peab end töötlemiseks liiga väikeseks ega ei tea veel, kes või mis temast tulevikus saab.

Kõik algab tikutoosi sisse püütud mesilasest. Vanaisa pahandab, et poisid töökalt putukat kiusab. Karistuseks peab Ulf terve järgmise päeva olema vanaisa abiliseks ja „murdma tööd nagu ori”. Poiss tahab vanaisale meeldida. Tõrkumata ja toimekalt täidab ta kõik ülesanded, pälvies täiskasvanute tunnustust ja kaastunnet. Öhtul saabub taadu. Ka taadul oleks orja vaja, sestap ostab ta Ulfi endale. Orja on taadul vaja selleks et teda hellitada, hüpitada ja... vabaks lasta.

Ulf ja kaabuga ingel

Starki raamatus kohtuvad kaks väga erinevat maailmanägemist. Mitte küll nii vastandlikku nagu sipelga ja rohutirtsu oma, aga veidi siiski. Lapselapse-

Täitsapoisid

Ulf Stark
tõlkinud Ülle Kiivet
pidid joonistanud
Markus Majaluoma
40 lk, kõva köide

Tuulehunn

Heljo Mänd
pildid joonistanud
Kamille Saabre
88 lk
kõva köide

Lumepallisupp ja suhkrune tuulepuder

MEELIS LAINVOO

Mina ja mu aasta noorem vend Leino armastasime lapsepõlves hirmsasti lumepallisuppi ja piimapinnal ujuvat suhkruga üle puistatud tuuleputru. Leints armastas ka mannaputru, mina eriti mitte, sest seda sunniti lasteaias väevõimuga sööma. See-eest meeldis mulle kiluvõileib ja meeldib siiani.

Margit Sarapiku „Kalendrilinna lood” ongi need lapsepõlveaegsed lemmikmagustoidud. Tahe kiluamps vahele ja mannapudergi maitseb hästi. Sest keegi ei sunni lugema. Pole vaja. Lobedad ja mõnusamaitseid lood

täpselt parajas koguses. Serveeritud koos Joonas Sildre kohevate piltidega.

Kuusteist lugu kaheteistkümnest lapsest, nende koolikaaslastest, õpetajatest ja vanematest on natuke mõtlikud, natuke naljakad (heas raamatus peab ikka nalja saama!) ja harivad. Aga ennekõike headust ja soojust kiirgavad.

Väljamõeldud Kalendrilinnas puudub igasugune kurjus. Muresid ja õnnetusi jätkub tegelikult maailmas niigi küllaga. Peab ju olema ometi paik, kuhu nende eest kas või natukesekski pelgu püüda.

Vaatamata sellele on Margit Sarapik suutnud oma tegelased tegutseda ja mõtlema panna usutavalt. Igale on antud oma iseloom ja väike veidrus, mis ta lugejale sümpaatseks muudab. Ka

lendrikuude nimesid kandvate laste hulgas on nii tublisid sportlasi kui ka nohikuid, nii beibehakatisi kui ka pisut boheemlikke tüüpe.

Veebruar on näiteks kõva suusataja, Märts jällegi unistab ja elab omas maailmas, kuid joonistab see-eest imehästi. Juuli unistab modellikarjäärist ja püüab dieeti pidada, Oktoober hilineb alatihti (siinjuures, tõsi, on viide ka ühele tõsielumurele – nimelt töötab poisi isa juba aastaid välismaal ja ema on vahetus-tega töö), aga tal on tark ja ilus dogi Tobi. Aastaring möödub nii omaette kui ka ühiselt tegutsedes lastel igatahes lennates.

Imetlen ja austan inimesi, kes oskavad lastele kirjutada. Margit Sarapikul

tuleb see hästi välja.

Ah jaa, lumepallisupp on munavalge-pilvedega munapiimasupp ja tuulepuder mannakreem, kui keegi äkki ei tea. Kiluvõileib on ikka kiluvõileib ja mannapuder mannapuder. Maitsevad ja toitvad kõik.

Kalendrilinna lood

Margit Sarapik
illustreerinud
Joonas Sildre
96 lk, kõva köide

